

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 57/2022
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Γ΄
Συνεδρίαση της 30^{ης} Μαΐου 2022

Σύνθεση

Πρόεδρος: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Αθηνά Αλεφάντη, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Νικόλαος Πατηνιώτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Βασιλική Παπαγιαννοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτοκόλλου 120600/18-4-2022 του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών/ Γενικής Γραμματείας Υποδομών/ Γενικής Διεύθυνσης Προδιαγραφών, Μητρώων & Απαλλοτριώσεων /Διεύθυνσης Απαλλοτριώσεων, Τοπογραφήσεων & Γεωπληροφορικής (Δ25) /Τμήμα Απαλλοτριώσεων Β΄

Περίληψη Ερωτήματος: Αν μετά τη μερική ανάκληση από το Δημόσιο της απόφασης επίσπευσης της Πολεοδομικής Εφαρμογής Σχεδίου Πόλης για συγκεκριμένη ιδιοκτησία, η υποχρέωση εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής, η οποία έχει εξοπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου και υποχρεώνει σε καταβολή στους δικαιούχους της δικαστικά προσδιορισθείσας αποζημίωσης για την ιδιοκτησία αυτή, βαρύνει το Ελληνικό Δημόσιο ως επισπεύδον την απαλλοτρίωση ή τον κατά τόπο αρμόδιο Δήμο.

*****

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ΄) γνωμοδοτεί ως εξής:

Ιστορικό

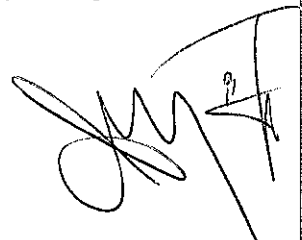
1. Με την απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων με αριθμό Δ12/0/33985/14.03.2006 (Α'250/3.04.2006), κηρύχτηκε ως κατεπείγουσας ανάγκης και επισπεύσθηκε από το Δημόσιο η απαλλοτρίωση λόγω ρυμοτομίας για την κατασκευή του Ανισόπεδου Κόμβου Παπαναστασίου στο Δήμο Ηρακλείου Κρήτης στα Ο.Τ. 1392, 256 και 254, κατ' εφαρμογή του ρυμοτομικού διατάγματος με αριθμό 7524/30-9-2004 (Δ' 920/15.10.2004). Μεταξύ των απαλλοτριουμένων ήταν και η ιδιοκτησία με αριθμό Α.Κ.Π. 02 (Ο.Τ. 1392), εμβαδού 93 τ.μ..

2. Με την απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου με αριθμό 625/2007, καθορίστηκε η προσωρινή τιμή για τα απαλλοτριούμενα ακίνητα και τα επικείμενα αυτών, μεταξύ δε, αυτών και του ακινήτου με Α.Κ.Π. 02. Σε εκτέλεση της απόφασης του καθορισμού προσωρινής αποζημίωσης, συντάχθηκε από την Υπηρεσία Ε.Υ.Δ.Ε./Β.Ο.Α.Κ., ως αρμόδιος φορέας για την υλοποίηση του έργου, ο από 19.10.2007 πίνακας παρακατάθεσης και το Ελληνικό Δημόσιο (ΦΕΚ/ΑΑΠ/108/21-3-2008) προέβη στην παρακατάθεση της αποζημίωσης.

3. Με την απόφαση του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης με αριθμό 147/2013, καθορίστηκε η οριστική αποζημίωση μεταξύ άλλων, και για την ως άνω ιδιοκτησία με Α.Κ.Π. 02 και τα επικείμενά της καθώς και ιδιαίτερη αποζημίωση για την εναπομείνασα έκτασή της.

4. Επειδή η παρακατάθεση της αποζημίωσης για την ιδιοκτησία με Α.Κ.Π. 02 δεν έγινε εντός του δεκαοκταμήνου από τη δημοσίευση της απόφασης καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδας (μέχρι 12.03.2009), το Δημόσιο με την απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων με αριθμό Δ12/Φ.Επ/0/34306/26.3.2009 (ΑΑΠ'147), προέβη στη μερική ανάκληση της απόφασης επίσπευσης Δ12/0/33985/14.3.2006 της Πολεοδομικής Εφαρμογής Σχεδίου Πόλης για την ιδιοκτησία αυτή. Σημειώνεται δε, ότι το έργο τελικά κατασκευάστηκε χωρίς κατάληψη της παραπάνω ιδιοκτησίας, και μάλιστα απαιτήθηκε τροποποίηση της κατασκευής στο τμήμα του έργου που αφορούσε το εν λόγω ακίνητο.

5. Ακολούθως, οι συγκύριοι της παραπάνω ιδιοκτησίας, οι οποίοι εν τω μεταξύ αναγνωρίστηκαν δικαστικά δικαιούχοι της αποζημίωσης, υπέβαλαν αίτηση και πέτυχαν την έκδοση της διαταγής πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς

Πρωτοδικείου Κρήτης με αριθμό 154/152/2014. Με την παραπάνω διαταγή πληρωμής υποχρεώθηκαν το Ελληνικό Δημόσιο ως επισπεύδον την υλοποίηση της απαλλοτρίωσης και ο Δήμος Ηρακλείου ως υπόχρεος της καταβολής της αποζημίωσης να καταβάλουν εις ολόκληρον έκαστος σε καθέναν εκ των τριών δικαιούχων το ποσό των 35.557,54 ευρώ που αντιστοιχεί στην οριστική αποζημίωση του ακινήτου και των επικειμένων του, καθώς και στην ιδιαίτερη αποζημίωση για τα εναπομείναντα τμήματα αυτού, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της διαταγής πληρωμής και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση, στη συνέχεια δε.λ, κοινοποίησαν επιταγή προς πληρωμή του ποσού.

6. Κατά της διαταγής πληρωμής, το Ελληνικό Δημόσιο άσκησε ανακοπή ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, προβάλλοντας την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, ένεκα μη καταβολής του συνόλου της καθορισθείσας αποζημίωσης για τη συγκεκριμένη ιδιοκτησία, εντός δεκαοκταμήνου, από τη δημοσίευση της απόφασης του καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδας, με συνέπεια την απαλλαγή του εν λόγω ακινήτου από το βάρος της απαλλοτρίωσης, την αποβολή του χαρακτήρα του ως ρυμοτομουμένου και την ανυπαρξία απαίτησης των ιδιοκτητών προς απόληψη αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης. Η ανακοπή απορρίφθηκε με την απόφαση του ως άνω Δικαστηρίου με αριθμό 427/2015, που έκρινε απαράδεκτο το μοναδικό λόγο της για το λόγο ότι, το Δημόσιο ως καθ' ου η απαλλοτρίωση δεν είχε έννομο συμφέρον προς προβολή της αυτοδίκαιης άρσης. Η παραπάνω κρίση του πρωτόδικου δικαστηρίου επικυρώθηκε τελεσίδικα με την απόφαση του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης με αριθμό 5/2017. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο αίτηση αναίρεσης, από την οποία όμως παραιτήθηκε με το Πρακτικό του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με αριθμό 2440/2020.

7. Επιπλέον το Ελληνικό Δημόσιο άσκησε ανακοπή με αίτημα την ακύρωση της αρξάμενης σε βάρος του αναγκαστικής εκτέλεσης, δυνάμει της επιταγής προς πληρωμή παρά πόδα επικυρωμένου αντιγράφου του πρώτου εκτελεστού απογράφου της παραπάνω διαταγής πληρωμής. Η ανακοπή αυτή απορρίφθηκε με την απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών με αριθμό 7611/2017 (Τμήματος Υποθέσεων Αναγκαστικής Εκτέλεσης). Ειδικότερα, το Δικαστήριο έκρινε ότι, σε συνέχεια έκδοσης της απόφασης του Μονομελούς Εφετείου Ανατολικής Κρήτης με αριθμό 5/2017, με την οποία απορρίφθηκε τελεσίδικα η ανακοπή του Δημοσίου, κατ' άρθρο 632ΚΠολΔ

κατά της διαταγής πληρωμής, η τελευταία (διαταγή πληρωμής/εκτελεστός τίτλος) έχει εξοπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου, υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί με την ανακοπή κατά της επιταγής προς πληρωμή του άρθρου 933 ΚΠλοΔ. Κατά της απόφασης αυτής το Ελληνικό Δημόσιο άσκησε έφεση από την οποία παραιτήθηκε με την Πράξη της Τριμελούς Επιτροπής του Γραφείου Νομικού Συμβούλου στη Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών με αριθμό 232ΠΞ56/2021.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

8. Στις διατάξεις των άρθρων 17, 94 και 95 του Συντάγματος, όπως αυτό αναθεωρήθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 84/17.4.2001) , ορίζεται ότι:

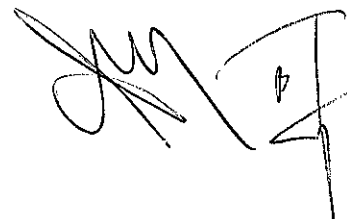
«Άρθρο 17

1. ... 2. Κανένας δεν στερείται την ιδιοκτησία του, παρά μόνο για δημόσια ωφέλεια που έχει αποδειχθεί με τον προσήκοντα τρόπο, όταν και όπως ο νόμος ορίζει, και πάντοτε αφού προηγηθεί πλήρους αποζημίωση, που να ανταποκρίνεται στην αξία την οποία είχε το απαλλοτριούμενο κατά το χρόνο της συζήτησης στο δικαστήριο για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης. Αν ζητηθεί απευθείας ο οριστικός προσδιορισμός της αποζημίωσης, λαμβάνεται υπόψη η αξία κατά το χρόνο της σχετικής συζήτησης στο δικαστήριο. ...3....

4. Η αποζημίωση ορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια. Μπορεί να οριστεί και προσωρινά δικαστικώς, ύστερα από ακρόαση ή πρόσκληση του δικαιούχου ... Πριν καταβληθεί η οριστική ή προσωρινή αποζημίωση διατηρούνται ακέραια όλα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτη και δεν επιτρέπεται η κατάληψη ... Η αποζημίωση που ορίστηκε καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως ...».

«Άρθρο 94

1...2...3...4. Στα πολιτικά ή διοικητικά δικαστήρια μπορεί να ανατεθεί και κάθε άλλη αρμοδιότητα διοικητικής φύσης, όπως νόμος ορίζει. Στις αρμοδιότητες αυτές περιλαμβάνεται και η λήψη μέτρων για τη συμμόρφωση της διοίκησης με τις δικαστικές

αποφάσεις. Οι δικαστικές αποφάσεις εκτελούνται αναγκαστικά και κατά του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, όπως νόμος ορίζει.»

«Άρθρο 95

1...2...3...4...5. Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παράβαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο, όπως νόμος ορίζει. Νόμος ορίζει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης της διοίκησης.»

9. Περαιτέρω, στη διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της κυρωθείσας με το άρθρο πρώτο του ν.δ.53/1974 (Α'256) Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.) ορίζεται ότι :«Γιαν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύι νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων».

10.Στις διατάξεις των άρθρων 4, 7, 8, 11, 20 και 29 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων (εφεξής «Κ.Α.Α.Α.»), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2882/2001 (Α'17/6.2.2001), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 4 Περιεχόμενο αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

Η αναγκαστική απαλλοτρίωση της κυριότητας του ακινήτου επιφέρει αυτοδικαίως και την απαλλοτρίωση κάθε κτίσματος, κατασκευής και δέντρου που υπάρχει πάνω σε αυτό και κάθε άλλου συστατικού του πράγματος, κατά τα άρθρα 953 και επόμενα του Αστικού Κώδικα, ανεξάρτητα από τη μνεία τους στην απόφαση κήρυξης της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ή στο κτηματολογικό διάγραμμα ή στον κτηματολογικό πίνακα. ...»

«Άρθρο 7 Τρόποι συντέλεσης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

1.Η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε

προσωρινά ή οριστικά κατά τον παρόντα νόμο ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση, η δικαστική δαπάνη, η οποία επιδικάζεται κατά το άρθρο 18 παράγραφος 4, καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κατά το επόμενο άρθρο 8.

Εάν υπόχρεο για την καταβολή της αποζημίωσης είναι το Δημόσιο, η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται και με την έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθέντος ή την έκδοση του γραμματίου συστάσεως παρακαταθήκης σε περίπτωση όπου δεν εκδίδεται χρηματικό ένταλμα...»

«Άρθρο 8 Παρακατάθεση αποζημίωσης

1.Ο υπόχρεος για την πληρωμή της αποζημίωσης, της κατά το άρθρο 18 παρ. 4 δικαστικής δαπάνης, καθώς και της αμοιβής των πληρεξουσίων δικηγόρων, που προσδιορίστηκαν δικαστικώς, καταθέτει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π.& Δ.) την αποζημίωση υπέρ δικαιούχου και τη δικαστική δαπάνη και την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων υπέρ του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου....

2.Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποδίδει στο δικαιούχο το ποσό που κατατέθηκε αφού προσκομισθεί σε αυτό τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση και στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο το ποσό της δικαστικής δαπάνης και την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων...»

«Άρθρο 11 Ανάκληση και άρση μη συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης

1.Η αρχή που κήρυξε την αναγκαστική απαλλοτρίωση δύναται με απόφασή της να την ανακαλέσει, ολικώς ή μερικώς, πριν συντελεσθεί, τηρώντας τη διαδικασία που ορίζεται από το άρθρο 1 για την κήρυξη αυτής.

2. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση ανακαλείται υποχρεωτικά με πράξη της αρχής η οποία την έχει κηρύξει, ύστερα από αίτηση κάθε ενδιαφερομένου πιθανολογεί εμπράγματο δικαίωμα στο απαλλοτριωμένο ακίνητο, εάν μέσα σε τέσσερα έτη από την κήρυξή της δεν ασκηθεί αίτηση για το δικαστικό καθορισμό της αποζημίωσης ή δεν καθορισθεί αυτή εξωδίκως. Η αίτηση είναι απαράδεκτη εάν ασκηθεί μετά την πάροδο έτους από την παρέλευση της τετραετίας αυτής, σε κάθε δε περίπτωση μετά τη δημοσίευση της απόφασης καθορισμού της αποζημίωσης.

Η πράξη ανάκλησης της απαλλοτρίωσης εκδίδεται μέσα σε τέσσερις μήνες από την υποβολή της σχετικής αίτησης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου δεν ισχύουν προκειμένου περί απαλλοτριώσεων προς εφαρμογή σχεδίων πόλεων, ανάπτυξη οικιστικών περιοχών και για αρχαιολογικούς σκοπούς.

3. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης. Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης που άρθηκε αυτοδίκαια λόγω παρέλευσης της ως άνω δεκαοκτάμηνης προθεσμίας, μπορούν να υποβάλλουν αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρχή που εξέδωσε την απαλλοτριωτική απόφαση, μέσα σε προθεσμία ενός έτους από την παρέλευση της προθεσμίας, περί διατήρησης της απαλλοτρίωσης και καταβολής της δικαστικά καθορισμένης προσωρινής ή οριστικής αποζημίωσης. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την αρχή που κήρυξε την απαλλοτρίωση και υποχρεούται στην καταβολή της αποζημίωσης, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης ή η αναζήτηση τόκων υπερημερίας.

Οι διατάξεις του τέταρτου και πέμπτου εδαφίου της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και σε απαλλοτριώσεις που έχουν κηρυχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και έχει επέλθει αυτοδίκαιη άρση, λόγω παρέλευσης της δεκαοκτάμηνης προθεσμίας....

4. Εάν περάσουν άπρακτες οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους 2 και 3 προθεσμίες ή εκδοθεί πράξη αρνητική, κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει από το τριμελές διοικητικό πρωτοδικείο, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το απαλλοτριωμένο ακίνητο, την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη ή υποχρεωτικώς επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται αναλόγως η διαδικασία που ορίζεται από τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), πλην του άρθρου 66 αυτού. Στη δίκη καλείται ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση και το Δημόσιο. Η εκδιδόμενη απόφαση είναι ανέκκλητη.

«Άρθρο 20 Οριστικός προσδιορισμός αποζημίωσης

10. Εφόσον η απαλλοτρίωση έχει αρθεί αυτοδικαίως, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 11 ή ανακλήθηκε νομίμως, κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 του άρθρου 11, δεν υφίσταται δικαίωμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης.»

« Άρθρο 29 Διατηρούμενες, μεταβατικές και τελικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται επί των απαλλοτριώσεων που κηρύσσονται από την έναρξη ισχύος του και εφεξής.....»

11. Στη διάταξη του άρθρου 146 του ν 4070/2012 « Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, Μεταφορές, Τουριστικές Επενδύσεις» (Α' 82/10.04.2012) ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 146 Μεταβατικές διατάξεις

1.Επιφυλασσομένων των διατάξεων των παραγράφων 2 έως 10, οι διατάξεις του Α' Κεφαλαίου του παρόντος Μέρους Δ' εφαρμόζονται στις απαλλοτριώσεις που κηρύσσονται από την έναρξη ισχύος του και εφεξής....

9. Οι παράγραφοι: α) 2 και 4 του άρθρου 13, β) 1 και 6 του άρθρου 15, γ) 4 και 8 του άρθρου 16, δ) 4 και 6 του άρθρου 18, ε) 8 και 10 του άρθρου 19, στ) 1, 8 και 9, ζ) 1 του άρθρου 24 και η) 3, 4, 5 και 11 του άρθρου 26 του ν. 2882/2001 (Α' 17), όπως τροποποιούνται με τις διατάξεις των άρθρων 128, 129, 130, 131 και 132 του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος απαλλοτριώσεις.....»

12.Στις διατάξεις των άρθρων 294 και 295 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (Κ.Β.Π.Ν), που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του από 14.7/27.7.1999 π.δ/τος (Δ'580), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 294:« Επίσπευση της εφαρμογής του σχεδίου πόλης από το Δημόσιο (ν.δ. 632/70, ν.δ. 1143/72)

1. Όταν το δημόσιο επισπεύδει τη διάνοιξη οδών, πλατειών, αλσών και των υπόλοιπων κοινόχρηστων χώρων, που προβλέπονται από τα εγκεκριμένα σχέδια πόλεων, αναλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις σύμφωνα με τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης των κατά τόπο αρμόδιων δήμων ή κοινοτήτων και διεξάγει τις σχετικές για

την απαλλοτριώση δίκης. Η επίσπευση αυτή από το Δημόσιο εκδηλώνεται με την παρακατάθεση της αποζημίωσης και αφορά μόνο στα ακίνητα για τα οποία γίνεται η παρακατάθεση. Οι διατάξεις της παρούσας παρ. έχουν εφαρμογή και για απαλλοτριώσεις οι οποίες επισπεύσθηκαν από την 1.1.47. Αποζημιώσεις που τυχόν καταβλήθηκαν από τους δήμους ή κοινότητες για τέτοιες απαλλοτριώσεις θεωρούνται ότι καλώς έγιναν και δεν δημιουργούν υπέρ του οικείου δήμου ή κοινότητας δικαίωμα αναζήτησης από το Δημόσιο, βάσει του παρόντος άρθρου των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν.»

«Άρθρο 295 Διαδικασία απαλλοτριώσης με επίσπευση του Δημοσίου, (ν.δ. 653/77, ν.2052/92)

Στις περιπτώσεις που με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, επισπεύδεται από το Δημόσιο η διάνοιξη ή διεύρυνση κοινοχρήστων χώρων, που προβλέπονται από εγκεκριμένα σχέδια πόλεων.... συντάσσονται κτηματολογικό διάγραμμα, κτηματολογικός πίνακας και έκθεση προεκτίμησης κατά τις διατάξεις των επόμενων παρ. του παρόντος άρθρου»

13.Στη διάταξη των άρθρων 1 και 3 του ν. 3068/2002 «Συμμόρφωση Διοίκησης προς δικαστικές αποφάσεις, εκτέλεση κατά Δημοσίου» (Α' 274/14-11-2002) ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 1

Το Δημόσιο, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου έχουν υποχρέωση να συμμορφώνονται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις ενέργειες που επιβάλλονται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων. Δικαστικές αποφάσεις κατά την έννοια του προηγούμενου εδαφίου είναι όλες οι αποφάσεις των διοικητικών, πολιτικών, ποινικών και ειδικών δικαστηρίων που παράγουν υποχρέωση συμμόρφωσης ή είναι εκτελεστές κατά τις οικείες δικονομικές διατάξεις και τους όρους που κάθε απόφαση τάσσει....»

«Άρθρο 3

1. Το αρμόδιο τριμελές συμβούλιο, εάν μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου διαπιστώσει καθυστέρηση, παράλειψη ή άρνηση συμμόρφωσης ή πλημμελή συμμόρφωση προς τα κριθέντα με δικαστική απόφαση, καλεί την αρχή που υποχρεούται σε συμμόρφωση να εκθέσει μέσα σε ένα μήνα τις απόψεις της και να υποβάλει τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή της. ....2....

3. Αν η αρχή που υποχρεούται σε συμμόρφωση δεν συμμορφωθεί προς την απόφαση μέσα στην ταχθείσα προθεσμία, το τριμελές συμβούλιο βεβαιώνει τη μη συμμόρφωση της διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση και προσδιορίζει ένα χρηματικό ποσό που πρέπει να καταβληθεί στον ενδιαφερόμενο, ως κύρωση για τη μη συμμόρφωση της διοίκησης προς τη δικαστική απόφαση.... 4. Η απόφαση του τριμελούς συμβουλίου με την οποία προσδιορίζεται το χρηματικό ποσό ως κύρωση σε βάρος της διοίκησης εκτελείται κατά τις οικείες περί εντάλματος πληρωμής διατάξεις. Η είσπραξη του ποσού αυτού μπορεί να επιτευχθεί και με αναγκαστική εκτέλεση κατά το άρθρο 4....»

Ερμηνεία διατάξεων - Υπαγωγή

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

14. Ως ρυμοτομική απαλλοτρίωση νοείται η απαλλοτρίωση, δηλαδή η στέρηση της ιδιοκτησίας ενός προσώπου, που επιβάλλεται επί ακινήτων κατά την έγκριση ρυμοτομικού σχεδίου στη διαδικασία πολεοδομικού σχεδιασμού, με σκοπό να δημιουργηθούν επ' αυτών οι κοινόχρηστοι και κοινωφελείς χώροι που προβλέπονται στο οικείο σχέδιο ή την εφαρμογή αυτού [βλ. ορισμό ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης κατά το ν. 4759/2020 «Εκσυγχρονισμός της Χωροταξικής και Πολεοδομικής Νομοθεσίας και άλλες διατάξεις»(Α' 245)]. Κηρύσσεται με μόνο την πράξη έγκρισης ή τροποποίησης του σχεδίου πόλης και στοχεύει στη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων, χωρίς να απαιτείται να εκδοθεί ιδιαίτερη πράξη απαλλοτρίωσης, των ακινήτων, που θα δημιουργήσουν τους κοινόχρηστους αυτούς χώρους (ΣτΕ 603/2008 Ολομ., 3986/2008, 270/2008, 4587/2005 7μ). Η τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου μόνο με Προεδρικό Διάταγμα είναι δυνατή (ΑΠ 57/2014).

15. Από τις διατάξεις των άρθρων 294 και 295 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας του 1999 (Κ.Β.Π.Ν.) στον οποίο κωδικοποιήθηκε, μεταξύ άλλων, τόσο το

ν.δ.17-07-1923 όσο και ο ν. 1337/1983 και συνιστά το κύριο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις (βλ. Σκουρής Β'-Τάχος Α' Ειδικό Διοικητικό Δίκαιο, Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο, τόμος 4, 1993 εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη σελ.146-147), από τις οποίες η πρώτη ρυθμίζει την επίσπευση εφαρμογής του σχεδίου πόλης από το Δημόσιο και η δεύτερη τη διαδικασία απαλλοτρίωσης με επίσπευση του Δημοσίου, σαφώς συνάγεται ότι το Δημόσιο επισπεύδοντας τις πολεοδομικές απαλλοτριώσεις για τη διάνοιξη οδών, πλατειών, αλσών και λοιπών κοινοχρήστων χώρων προβλεπομένων υπό των εγκεκριμένων σχεδίων των πόλεων, αναλαμβάνει τα κατά τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης δικαιώματα και υποχρεώσεις των κατά τόπο αρμοδίων δήμων και κοινοτήτων διεξάγοντας τις σχετικές με την απαλλοτρίωση δίκες και καθίσταται διάδικος στις δίκες αυτές, από το νόμο, αφού με τον τρόπο αυτό επέρχεται από το νόμο στερητική αναδοχή αλλότριου χρέους (ΑΠ 446/2017).

16. Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση συντελείται, όπως προκύπτει από το άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος, μετά την αναθεώρησή του το 2001 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρο 7 του ν. 2882/2001 (εφεξής Κ.Α.Α.Α.) με την καταβολή στον δικαστικώς αναγνωρισθέντα ή στον αληθινό δικαιούχο της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε προσωρινά ή οριστικά κατά τον παρόντα νόμο ή με τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης γνωστοποίησης ότι η αποζημίωση, η δικαστική δαπάνη, καθώς και η αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων κατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Έτσι, παρά τη δέσμευση ενός ακινήτου για λόγους ρυμοτομίας στο πλαίσιο της έγκρισης του ρυμοτομικού σχεδίου εφαρμογής, δεν επέρχεται η εμπράγματη μεταβολή, παρά μόνο αν γίνει πλήρης καταβολή της αποζημίωσης, ώστε να επέλθει η συντέλεση της απαλλοτρίωσης.

17. Ως καταβλητέα αποζημίωση για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης και τη δυνατότητα κατάληψης νοείται η "πλήρης", η οποία παρέχει στον ιδιοκτήτη τη δυνατότητα αντικατάστασης του απαλλοτριωθέντος με άλλο ισάξιο (Ολ.ΑΠ 714/1978, ΑΠ 310/2021) και πρέπει συνεπώς να περιλαμβάνει και την αξία των κατά το άρθρο 953 ΑΚ συστατικών του ακινήτου, τα οποία συναπαλλοτριώνονται αυτοδικαίως, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. Κ.Α.Α.Α.(Ολ.Α.Π. 5/2002).Από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 17 παρ. 2 και 3 του ισχύοντος Συντάγματος και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου (ΕΣΔΑ), συνάγεται ότι για τον προσδιορισμό της "πλήρους αποζημίωσης" λαμβάνεται υπόψη η αξία του

απαλλοτριούμενου ακινήτου κατά το χρόνο συζήτησης ενώπιον του δικαστηρίου της αίτησης καθορισμού (προσωρινού ή οριστικού, σε περίπτωση παράλειψης του προσωρινού) της αποζημίωσης αυτής, καθώς και η δαπάνη του ιδιοκτήτη του απαλλοτριούμενου ακινήτου (Ολ.ΑΠ 8/1999). Επιπρόσθετα για να είναι πλήρης η αποζημίωση πρέπει να περιλαμβάνει όχι μόνο την αξία του απαλλοτριούμενου τμήματος του ακινήτου, αλλά και τη ζημία, την οποία υφίσταται ο ιδιοκτήτης, επειδή το τμήμα που του απομένει, μετά την απαλλοτρίωση, γίνεται άχρηστο ή μειώνεται σημαντικά η αξία του σε περίπτωση που καθίσταται ανέφικτη η κατά τον προορισμό εκμετάλλευσή του (ΟΛΑΠ14/2011).

18. Η ρυμοτομική απαλλοτρίωση σε περίπτωση περισσοτέρων υπόχρεων αποζημίωσης, επέρχεται όταν ο ιδιοκτήτης λάβει ολόκληρη την οφειλόμενη αποζημίωση (βλ. Χορομίδη Κ. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση, Δ' έκδοση, Θεσσαλονίκη 2008, σελ. 1165). Δε συντελείται με καταβολή μέρους μόνο της αποζημίωσης γιατί αυτή κατά το Σύνταγμα δεν είναι πλήρης και δεν νοείται μερική συντέλεση με μερική καταβολή αποζημίωσης. Η μερική συντέλεση της απαλλοτρίωσης μιας συγκεκριμένης ιδιοκτησίας είναι έννοια διαφορετική από την τμηματική εφαρμογή του σχεδίου πόλης. Η δυνατότητα τμηματικής εφαρμογής του σχεδίου πόλης επιτρέπεται, εφόσον οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις των ιδιοκτησιών που εμπíπτουν στην έκταση, ως προς την οποία το σχέδιο πόλης εφαρμόζεται έστω και τμηματικά, συντελούνται πλήρως στην προθεσμία των δεκαοκτώ μηνών από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης προσωρινού ή οριστικού προσδιορισμού της αποζημίωσης (ΣΤΕ 4452/2010).

19. Περαιτέρω, κατά το άρθρο 17 παρ. 4 του Συντάγματος όπως και κατά τις όμοιες διατάξεις των άρθρων 11 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ν.δ. 797/1971 περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων και 11 παρ. 3 του Κ.Α.Α.Α., η αποζημίωση που ορίστηκε λόγω αναγκαστικής απαλλοτρίωσης ακινήτου καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης για τον προσωρινό προσδιορισμό της αποζημίωσης και σε περίπτωση απευθείας αίτησης για οριστικό προσδιορισμό της αποζημίωσης από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης του δικαστηρίου, διαφορετικά η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως. Με την παρ. 3 του άρθρου 11 του ν.δ. 797/1971, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρ. 3 του ν. 212/1975, ορίστηκε ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση (άρση) της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως θεωρείται ως μη γενόμενη, αν εντός ανατρεπτικής προθεσμίας ενός έτους από την εκπνοή της προθεσμίας του ενάμισι

Handwritten signature and initials in the bottom right corner of the page.

έτους για την καταβολή της προσωρινά ή οριστικά καθορισμένης αποζημίωσης, ο καθ' ου η απαλλοτρίωση υποβάλλει στη Διεύθυνση Απαλλοτριώσεων του Υπουργείου Οικονομικών έγγραφη δήλωση ότι επιθυμεί την περαιτέρω διατήρηση της απαλλοτριώσης. Αντίστοιχη διάταξη δεν διέλαβε αρχικά ο ν. 2882/2001 (Κ.Α.Α.Α.). Με βάση αυτό το νομοθετικό πλαίσιο, διαμορφώθηκε νομολογιακά η θέση ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσης δεν λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο αυτεπαγγέλτως, αλλά πρέπει να προταθεί και προς τούτο νομιμοποιείται αποκλειστικά ο καθ' ου η απαλλοτρίωση, με το σκεπτικό ότι οι διατάξεις αυτές αποβλέπουν στο δικό του μόνον συμφέρον να μη παραμείνει η εις βάρος του αναγκαστική απαλλοτρίωση επί μακρόν μετέωρη και εκκρεμής (Α.Π. 1132/2003). Η εκ των υστέρων και μετά την πάροδο της αποκλειστικής προθεσμίας που τάσσει το Σύνταγμα παρακατάθεση της αποζημίωσης είναι μη νόμιμη και δεν μπορεί να επιφέρει, κατά τον νόμο, τη συντέλεση της απαλλοτριώσης, ο καθ' ου δε η απαλλοτρίωση δύναται πάντοτε να αντιταχθεί στην εκπρόθεσμη και καθυστερημένη παρακατάθεση της αποζημίωσης, οποτεδήποτε αυτή επιχειρηθεί (ΣτΕ 1799/2021).

20. Ο θεσπιζόμενος με τη διάταξη του άρθρου 11 παρ. 3 του Κ.Α.Α.Α. κανόνας της αυτοδίκαιης άρσης των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων στην περίπτωση μη συντέλεσής τους εντός ενός και ημίσεος έτους από τη δημοσίευση της δικαστικής απόφασης προσωρινού ή οριστικού καθορισμού της σχετικής αποζημίωσης ισχύει και επί ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων. Τούτο συνάγεται τόσο από την αδιάσπικτη διατύπωση της παραπάνω συνταγματικής διάταξης, η οποία δεν διακρίνει μεταξύ ρυμοτομικών και λοιπών απαλλοτριώσεων, όσο και από το γεγονός ότι, ενώ η διάταξη του άρθρου 11 παρ. 2 του Κ.Α.Α.Α. ρητώς εξαιρεί, μεταξύ άλλων, τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις από το κανόνα της αυτοδίκαιης ανάκλησης των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, λόγω μη υποβολής αιτήσεως δικαστικού καθορισμού της αποζημίωσης ή μη καθορισμού της εξωδίκως εντός τετραετίας από την κήρυξή τους, η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου 11 δεν διαλαμβάνει παρόμοια εξαίρεση από τον προαναφερόμενο κανόνα της αυτοδίκαιης άρσης στις παραπάνω περιπτώσεις (ΣτΕ 603, 604/2008 Ολομ)

21. Περαιτέρω, ο κοινός νομοθέτης αποβλέποντας στο συμφέρον του καθ' ου η απαλλοτρίωση, ο οποίος ενδέχεται να επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτριώσης, θέσπισε διατάξεις που οδηγούν στην αναβίωση της απαλλοτριώσης που ήρθη αυτοδικαίως. Συγκεκριμένα υπό την ισχύ της νέας ρύθμισης, η οποία αποτυπώνεται στη

διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 11 του Κ.Α.Α.Α., μετά την τροποποίησή της με το άρθρο 39 παρ. 3α του ν. 4024/2011 και σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 3 α' εδάφ. στ' και ζ' αυτού ορίστηκε ότι έχει αναδρομική ισχύ εφαρμοζόμενη και επί απαλλοτριώσεων που είχαν αυτοδικαίως αρθεί λόγω παρέλευσης της παραπάνω προθεσμίας του ενάμισι έτους κατά την έναρξη ισχύος του ν. 4024/2011 (27.10.2011), υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι θα υπέβαλαν την αίτηση και υπεύθυνη δήλωση για την διατήρηση της απαλλοτρίωσης μέχρι τις 31.12.2012, καθίσταται σαφές ότι:

α) η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως, εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης και, σε περίπτωση απευθείας οριστικού καθορισμού αυτής, από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης,

β) η αρμόδια διοικητική αρχή (αν το ζητήσει ο θιγόμενος ιδιοκτήτης) υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου πράξη με βεβαιωτικό χαρακτήρα για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης,

γ) εφόσον οι θιγόμενοι ιδιοκτήτες επιθυμούν τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης (που κατά τα ανωτέρω ήρθη αυτοδικαίως), έχουν το δικαίωμα μέσα σε ένα έτος από την παρέλευση της προθεσμίας αυτής να υποβάλουν (τυπική) αίτηση και υπεύθυνη δήλωση προς την αρμόδια διοικητική αρχή, ζητώντας τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης και την καταβολή της προσδιορισμένης αποζημίωσης [βλ. ΑΕΔ 6/2010, η οποία επιλύοντας τη διαφωνία μεταξύ των ολομελειών του Αρείου Πάγου (αριθ. 7/2007) και του Συμβουλίου Επικρατείας (αριθ. 3689/2009), δέχτηκε ότι η αυτοδίκαιη ανάκληση θεωρείται ότι δεν έγινε, στην περίπτωση κατά την οποία ο καθ' ου η απαλλοτρίωση υποβάλλει προς το Υπουργείο έγγραφη δήλωση ότι επιθυμεί τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης εντός προθεσμίας ενός έτους από την πάροδο της τασσόμενης για την συντέλεση της απαλλοτριώσεως προθεσμίας του ενάμισι έτους],

δ) το αίτημά του δεν γίνεται πλέον άνευ άλλου δεκτό, αλλά υπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της διοικητικής αρχής, η οποία αποφασίζει επ' αυτού κυριαρχικά με βάση το δημόσιο συμφέρον και τη σκοπιμότητα του έργου για τη διατήρηση της απαλλοτρίωσης και

ε) αν το αίτημα του καθ' ου η απαλλοτρίωση γίνει δεκτό από την αρχή αυτή, δεν επιτρέπεται ο ανακαθορισμός της αποζημίωσης (αφού ισχύει η ήδη καθορισμένη) ούτε η

αναζήτηση (από τον δικαιούχο της αποζημίωσης) τόκων υπερημερίας. Η υποβολή δε της ως άνω δήλωσης απαιτείται για την ενημέρωση του Υπουργείου προς έκδοση της σχετικής πράξης για ανάκληση της απαλλοτρίωσης, η οποία έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα (Ολ.ΑΠ 7/2007).

22. Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων 131 και 146 παρ. 1 και 2 του ν. 4076/2012 προκύπτει ότι, εφόσον η απαλλοτρίωση έχει αρθεί αυτοδικαίως κατ' εφαρμογή της ως άνω διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 11 του Κ.Α.Α.Α., δεν υφίσταται δικαίωμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης στις απαλλοτριώσεις που κηρύσσονται από την έναρξη της ισχύος του και εφεξής (10-4-2012). Στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 146 του ίδιου ως άνω νόμου προσδιορίζεται ποιές από τις νέες διατάξεις εφαρμόζονται αποκλειστικά στις απαλλοτριώσεις που κηρύσσονται από την έναρξη της ισχύος του και εφεξής (10-4-2012) (παρ. 1) και ποιες εφαρμόζονται και επί των εκκρεμών απαλλοτριώσεων (παρ. 2). Στις τελευταίες δε αυτές διατάξεις δεν αναφέρεται ρητά το τροποποιηθέν άρθρο 20 του Ν. 2882/2001. Επομένως, οι εκκρεμείς απαλλοτριώσεις κατά την έναρξη εφαρμογής (10-04-2012) του ως άνω νόμου 4070/2012 δεν καταλαμβάνονται από την εισαχθείσα με αυτό ρύθμιση του άρθρου 131, αναφορικά με το δικαίωμα του καθ' ου η απαλλοτρίωση για την έγερση καταψηφιστικής αγωγής με αντικείμενο την καταβολή της οριστικής αποζημίωσης, ως προς το οποίο, συνακόλουθα, ισχύει αμετάβλητο το προηγούμενο αυτής νομικό καθεστώς του άρθρου 11 παρ. 3 του Ν. 2882/2001 και έτσι με την αυτοδίκαιη άρση ή ανάκληση της απαλλοτρίωσης το εν λόγω δικαίωμα του καθ' ου δεν παύει να υφίσταται, αφού μόνον αυτός μπορεί να την επικαλεσθεί και όχι ο υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή ο υπόχρεος προς καταβολή της αποζημίωσής (ΑΠ 868/2019)

23. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι, σύμφωνα με την επί του θέματος νομολογία (ΑΠ 209/2020, ΑΠΟλομ., 12/2018, 7/2007), η παραπάνω διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 11 του Κ.Α.Α.Α. τέθηκε προς εξυπηρέτηση του συμφέροντος του καθ' ου η απαλλοτρίωση, για να μην παραμένει η κηρυχθείσα σε βάρος του απαλλοτρίωση επί μακρό χρονικό διάστημα εκκρεμής και μετέωρη, προς βλάβη των συμφερόντων του, λόγω της δέσμευσης της ιδιοκτησίας του, μπορεί δε, από αυτόν και μόνον να προταθεί, όχι και από τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση ή τον υπόχρεο προς καταβολή της αποζημίωσης. Κατά συνέπεια, η προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή προθεσμία ούτε αποκλείει την κατά τη

διάρκειά της υποχρέωση καταβολής της αποζημίωσης που προσδιορίστηκε οριστικά ούτε, στην περίπτωση άπρακτης παρέλευσής της επιφέρει απόσβεση της αξίωσης αποζημίωσης από την παραπάνω αιτία για το δικαιούχο, που όχι μόνον δεν την επικαλείται αλλά, αντίθετα, ασκεί αγωγή επιδίκασης της εν λόγω αποζημίωσης ή εκδίδει διαταγή πληρωμής ως τίτλο για την είσπραξη της καθορισθείσης αποζημίωσης (ΑΠ 423/2021, 810/2020, Ολ.ΑΠ 12/2018, Ολ.ΑΠ 7/2007, ΑΠ 1630/2018, ΑΠ 498/2017, ΑΠ 754/2011).

24. Αντίθετα στον Κ.Α.Α.Α. (άρθρο 11 παρ. 2 – 4) δεν προβλέπεται αυτοδίκαιη ανάκληση των ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων μετά την άπρακτη πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος από την κήρυξή τους. Σύμφωνα με τη διαμορφωθείσα νομολογία (βλ. ΣΕ 3908/2007 επτ. 4842/2012, 1477/2012 κ.ά.), εν όψει των διατάξεων του άρθρου 17 του Συντάγματος περί προστασίας της ιδιοκτησίας, ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί έγκρισης και τροποποίησης σχεδίων πόλεων, δεν επιτρέπεται να διατηρούνται επί μακρό χρονικό διάστημα, το οποίο, υπό τις ιδιαίτερες συνθήκες που συντρέχουν σε κάθε περίπτωση, υπερβαίνει τα εύλογα όρια, χωρίς να πραγματοποιείται η συντέλεσή τους σύμφωνα με τον νόμο. Η Διοίκηση, όταν διαπιστώνει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την άρση ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης, οφείλει, πάραυτα και αφού τηρήσει τις διατυπώσεις δημοσιότητας που προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις, να επιληφθεί προκειμένου να βεβαιώσει τη διαπιστωθείσα άρση και, ταυτοχρόνως, να ρυθμίσει εκ νέου το πολεοδομικό καθεστώς του συγκεκριμένου ακινήτου, καθόσον με μόνη την άρση της απαλλοτρίωσης το ακίνητο δεν καθίσταται αυτομάτως οικοδομήσιμο (ΣτΕ 1412, 1413/2016).

25. Σε εκτέλεση των άρθρων 94 παρ. 4 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος θεσπίστηκε ο ν. 3068/2002, στον οποίο διακρίνεται η κατ' άρθρο 95 παρ. 5 γενική και προέχουσα, από άποψη αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται δίχως καθυστέρηση προς, τις δικαστικές αποφάσεις και να προβαίνουν σε όλες τις επιβαλλόμενες, για την εκπλήρωση της υποχρέωσής τους αυτής και για την εκτέλεση των αποφάσεων ενέργειες και ότι, κατά την ανωτέρω έννοια, αποφάσεις δικαστικές είναι όλες (ΑΠ28/2022, ΣτΕ 235/2021, ΝΣΚ 95/2020). Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, δηλ. υποχρέωση αυτής να προβαίνει με θετικές ενέργειες ή παραλείψεις σε αναμόρφωση νομικών και πραγματικών καταστάσεων με σκοπό την πραγμάτωση των κριθέντων με δικαστικές αποφάσεις νοείται και μπορεί να

προκύπτει από το όλο περιεχόμενο της απόφασης δηλ. και από τις αιτιολογίες της. Για το λόγο αυτό άλλωστε και ο νομοθέτης στο άρθρο 3 παρ. 2 του ως άνω νόμου χρησιμοποιεί τον όρο συμμόρφωση υπό την έννοια του κατά τις περιστάσεις ενδεικνυομένου τρόπου υλοποίησης της απόφασης ο οποίος δεν προσδιορίζεται ρητά στο διατακτικό της, αλλά μπορεί να εξευρεθεί και με τη συνδρομή του εντεταλμένου γι' αυτό δικαστή στο αρμόδιο Τριμελές Συμβούλιο Συμμόρφωσης (ΝΣΚ Ολομ 157/2014).

26. Εξάλλου, η διαταγή πληρωμής, η οποία έχει αποκτήσει ισχύ δεδικασμένου, μετά την τελεσίδικη απόρριψη της ασκηθείσας ανακοπής κατ' αυτής ισοδυναμεί με τελεσίδικη απόφαση (ΑΠ 133/2003), το γεγονός δε, ότι δεν είναι δικαστική απόφαση, δεν συνεπάγεται αναγκαία και ότι αυτή δεν δύναται κατά νόμο να παραγάγει δεδικασμένο, υπό τη θετική και την αρνητική λειτουργία του, αφού το δεδικασμένο δεν αποτελεί εννοιολογικό γνώρισμα των δικαστικών αποφάσεων, αλλά έννομη συνέπεια αυτών που την προσδίδει διάταξη νόμου (ΑΠ 856/2014, 53/2004).

27. Ενόψει των ανωτέρω, ως προς το εξεταζόμενο ερώτημα διατυπώθηκαν οι ακόλουθες γνώμες:

A. Κατά τη γνώμη που πλειοψήφησε με την οποία τάχθηκαν ο Πρόεδρος του Τμήματος Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ και Δήμητρα Κεφάλα, Αθηνά Αλεφάντη, Χρήστος Μητκίδης, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Ευάγγελος Μαρίνης και Περικλής Αγγέλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους (ψήφοι επτά -7), με την οποία συντάχθηκε και η Εισηγήτρια, γίνονται δεκτά τα εξής:

Στην εξεταζόμενη περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη ότι: α) με την απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων με αριθμό Δ12/Φ.Επ/0/34306/26.3.2009, η διοίκηση προέβη στη μερική ανάκληση της απόφασης επίσπευσης Δ12/0/33985/14.3.2006 της Πολεοδομικής Εφαρμογής Σχεδίου Πόλης για την κατασκευή του Ανισόπεδου Κόμβου Παπαναστασίου στο Ηράκλειο Κρήτης στο Ο.Τ. 1392 και για την ιδιοκτησία με Α.Κ.Π. 02, επειδή η παρακατάθεση της αποζημίωσης για αυτήν δεν έγινε εντός του δεκαοκταμήνου από τη δημοσίευση της απόφασης καθορισμού προσωρινής τιμής μονάδας (μέχρι 12.03.2009), β) με τη διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου με αριθμό 154/152/2014, που εκδόθηκε μετά από αίτηση των συγκυρίων-δικαιούχων της αποζημίωσης, οι οποίοι εκδήλωσαν με αυτό τον τρόπο την επιθυμία τους για διατήρηση της απαλλοτρίωσης, υποχρεώθηκαν το Ελληνικό Δημόσιο ως

επισπεύδον την υλοποίηση της απαλλοτρίωσης και ο Δήμος Ηρακλείου ως υπόχρεος της καταβολής της αποζημίωσης να καταβάλουν εις ολόκληρον έκαστος σε καθέναν εκ των τριών δικαιούχων το ποσό των 35.557,54 ευρώ νομιμότοκα που αντιστοιχεί στην οριστική αποζημίωση του ακινήτου και των επικειμένων του δυνάμει, καθώς και στην ιδιαίτερη αποζημίωση για τα εναπομείναντα τμήματα αυτού, γ)η ως άνω διαταγή πληρωμής απέκτησε ισχύ δεδικασμένου μετά την τελεσίδικη απόρριψη της ανακοπής του Δημοσίου με την απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Ανατολικής Κρήτης με αριθμό 5/2017 και την παραίτηση του Ελληνικού Δημοσίου από την ασκηθείσα απ' αυτό αίτηση για την αναίρεση του με το Πρακτικό Ν.Σ.Κ με αριθμό 2440/2020, δ)την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, μπορεί να επικαλεσθούν μόνο οι καθ' ων και όχι το Δημόσιο, ε)με την επίσπευση από το Ελληνικό Δημόσιο της εν λόγω ρυμοτομικής απαλλοτρίωσης και την παρακατάθεση της αποζημίωσης με το ΦΕΚ/ΑΑΠ/108/21-3-2008, αυτό κατέστη, εκ του νόμου, διάδικος στις σχετικές με την απαλλοτρίωση δίκες, αναλαμβάνοντας τα κατά τη διαδικασία της απαλλοτρίωσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του κατά τόπου αρμοδίου Δήμου Ηρακλείου, το Ελληνικό Δημόσιο ως επισπεύδον την απαλλοτρίωση, υποχρεούται στην εκτέλεση της διαταγής πληρωμής, η οποία έχει εξοπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου και υποχρεώνει σε καταβολή της δικαστικά προσδιορισθείσας αποζημίωσης στους δικαιούχους για την ιδιοκτησία με αριθμό Α.Κ.Π. 02.

Β. Κατά την γνώμη που μειοψήφησε με την οποία τάχθηκαν οι Νομικοί Σύμβουλοι Βασιλική Παπαθεοδώρου και Νικόλαος Πατηνιώτης, από τη με αριθμ. 154/152/2014 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία επικυρώθηκε αμετάκλητα, ύστερα από την παραίτηση του Ελληνικού Δημοσίου από την ασκηθείσα αίτησή του για την αναίρεση της με αριθμ. 5/2017 απόφασης του Εφετείου Ανατολικής Κρήτης, που είχε επικυρώσει τελεσίδικα την ως άνω διαταγή πληρωμής, παράγεται υποχρέωση συμμόρφωσης προς αυτήν τόσο του Ελληνικού Δημοσίου, όσο και του Δήμου Ηρακλείου, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο διατακτικό της, κατά τις διατάξεις του άρθρου 95 παρ. 5 Συντ. και άρθρου 1 του ν. 3068/2002 (ΑΠ 369/2014, 1825/2013), και τούτο ανεξαρτήτως της μερικής ανάκλησης από το Δημόσιο της με αριθμ. Δ12/0/33985/14.3.2006 απόφασης επίσπευσης (Δ' 250) της Πολεοδομικής Εφαρμογής σχεδίου Πόλης για τη συγκεκριμένη ιδιοκτησία. Συνακόλουθα, η εκτέλεση της διαταγής

πληρωμής μόνο από το Δημόσιο, συνεπάγεται σύμφωνα με τους κανόνες της εις ολόκληρον οφειλής (ιδίως 488ΑΚ) την δυνατότητα αναγωγής του Δημοσίου κατά του Δήμου.

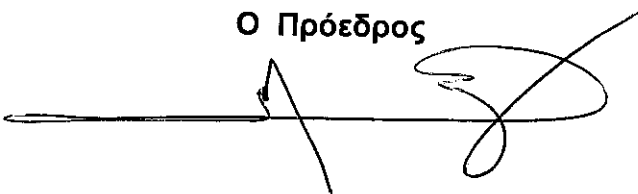
Απάντηση

28. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ' Τμήμα) γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι α)μετά τη μερική ανάκληση από το Δημόσιο της απόφασης επίσπευσης της Πολεοδομικής Εφαρμογής Σχεδίου Πόλης για συγκεκριμένη ιδιοκτησία, η υποχρέωση εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής, η οποία έχει εξοπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου και υποχρεώνει σε καταβολή για την ιδιοκτησία αυτή, της δικαστικά προσδιορισθείσας αποζημίωσης στους δικαιούχους, βαρύνει το Ελληνικό Δημόσιο ως επισπεύδον την απαλλοτρίωση και όχι τον κατά τόπο αρμόδιο Δήμο και β)μετά την απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων με αριθμό Δ12/Φ.Επ/0/34306/26.3.2009 περί μερικής ανάκλησης της με αριθμό Δ12/0/33985/14.3.2006 απόφασης επίσπευσης από το Δημόσιο της Πολεοδομικής Εφαρμογής Σχεδίου Πόλης για την κατασκευή του Ανισόπεδου Κόμβου Παπαναστασίου στο Δήμο Ηρακλείου Κρήτης στο Ο.Τ. 1392 και για την ιδιοκτησία Α.Κ.Π. 02, το Ελληνικό Δημόσιο ως επισπεύδον την απαλλοτρίωση υποχρεούται να εκτελέσει τη διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Κρήτης με αριθμό 154/152/2014, η οποία έχει εξοπλιστεί με ισχύ δεδικασμένου και υποχρεώνει σε καταβολή της δικαστικά προσδιορισθείσας αποζημίωσης στους δικαιούχους για την παραπάνω ιδιοκτησία.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

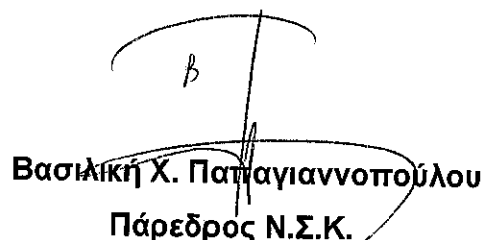
Αθήνα, 8 Ιουνίου 2022

Ο Πρόεδρος

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Βασιλική Χ. Παπαγιαννοπούλου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

